

FRANZ KAFKA

AMERICA

*Traducere din limba germană
Pop Simion și Erika Voiculescu*

CUPRINS

<i>Cronologie</i>	5
Fochistul.....	13
Unchiul.....	55
O vilă în împrejurimile New Yorkului	75
În drum spre Ramses.....	125
Hotel Occidental.....	164
Cazul Robinson	200
O vizită.....	258
Teatrul în aer liber din Oklahoma.....	335
Fragmente.....	367
<i>Referințe critice</i>	391

FOCHISTUL

De pe vasul care intra în portul New York cu motoarele încetinite, tânărul Karl Rossmann, în vârstă de șaisprezece ani, expedit în America de sărmanii lui părinți pentru că fusese sedus de o servitoare care îi făcuse un copil, privea cu încântare statuia zeiței Libertății, zărită încă din larg, dar care se ivea acum parcă dintr-o lumină solară devenită brusc incendiară. Brațul cu spada se înălța drept, de parcă atunci ar fi fost ridicat, în timp ce în jurul corpului statuar adia vântul.

„Ce înaltă e!” își zise el, și, cum nu se mai urnea din loc, valul tot mai gros al hamalilor îl împinse treptat până lângă bordaj.

Un tânăr, pe care îl cunoscuse fugitiv în timpul călătoriei, îl întrebă în treacăt:

– N-ai chef să cobori?

– Cum să nu, sunt gata! răspunse Karl surâzând și, ca să pară cât mai grozav, fiindcă era un băiat puternic, își aruncă geamantanul pe umăr. Cu ochii la cunoscutul său, care dispărea în forfota pasagerilor cu un ușor legănat de baston, Karl își dădu seama, cu spaimă, că își uitase umbrela jos, în cabină. Se grăbi să-l roage pe acel cunoscut să aibă amabilitatea să-i păzească o clipă geamantanul, lucru care pe respectivul nu-l încântă deloc,

își roti privirea spre a ști unde să revină, după care o luă la fugă. Avu ghinionul ca ușa unui culoar, care i-ar fi scurtat considerabil drumul, să fie pentru prima oară încuiată, probabil din rațiuni privitoare la ordinea debarcării pasagerilor; fu deci nevoit să coboare un șir nesfârșit de trepte, să parcurgă culoare care coteau întruna, să treacă printr-o încăpere pustie, cu un birou la care nu ședea nimeni, până se rătăci de-a binelea pe acest drum pe care circulase doar în grup, cel mult de două ori în timpul călătoriei sale. Cum nu întâlnea pe nimeni, dar deasupra sa puntea bubuia sub tropotul miilor de pasageri și în auz îi ajungeau, ca un zvon depărtat, ultimele pulsuni ale mașinilor, gata să fie oprite, Karl nu mai stătu pe gânduri și bătu în prima ușa care i se ivi în cale.

– E deschisă! strigă cineva din interior, și Karl, răsufând ușurat, împinse ușa.

– Ce bați ca nebunul? îl luă în primire un ins cu statură de uriaș, abia aruncându-și privirile asupra lui.

O lumină obosită pătrundea prin hublou în cabina mizeră, unde se aflau, înghesuite ca într-o magazie, un pat, un dulap, un scaun și omul acela.

– M-am rătăcit, spuse Karl. În timpul călătoriei nici n-am băgat de seamă, dar vaporul e grozav de mare.

– Asta cam așa e, recunosc omul cu oarecare mândrie, fără a înceta să încuie un mic cufăr, pe care îl apăsa cu amândouă mâinile, ca să audă broasca închizându-se. Dar intră odată, mai spuse el, doar n-o să rămâi afară!

– Nu deranjez? întrebă Karl.

Respect pentru oameni și cărți

– Pe dracu' deranjezi!

– Sunteți german? căută băiatul să se asigure, căci auzise multe despre primejdiile care îi pândesc pe nou-sosiții în America, îndeosebi din partea irlandezilor.

– Sigur că sunt, confirmă celălalt.

Karl încă mai ezita. Atunci omul apucă pe neașteptate clanța și îl trase pe băiat înăuntru, închizând ușa dintr-o mișcare.

– Îmi sare țandăra când cineva se uită de pe culoar în cabina mea, vorbi omul, văzându-și mai departe de cufărul său. Toți au treabă pe aici, toți se holbează înăuntru; naiba mai poate suporta așa ceva!

– Dar pe culoar nu-i absolut nimeni, zise Karl, strivit în rama patului, într-o poziție deloc comodă.

– Ei, da, n-o fi acum, bombăni individul.

„Doar despre acum vorbim“, își zise Karl. „Cu omul ăsta greu te poți înțelege!“

– Hai, urcă-te în pat! Acolo ai mai mult loc, spuse omul.

Karl se cățăără cum putu și râse cu hohote de nepriceperea sa de a-și face vânt, dintr-o singură mișcare, ca să ajungă în patul înalt. Abia ajuns acolo, exclamă:

– Doamne, am uitat cu totul de geamantanul meu!

– Dar unde e?

– Sus, pe punte; l-am lăsat în grija unui cunoscut de-al meu. Cum l-o fi chemând oare? și scoase o carte de vizită din buzunarul secret pe care maică-sa i-l cususe, anume pentru călătorie, în căptușeala hainei: Butterbaum, Franz Butterbaum.

– Ai neapărată nevoie de geamantanul acela?

– Desigur.

– Atunci de ce l-ai lăsat în grija unui străin?

– Îmi uitasem umbrela jos și, trebuind să alerg după ea, m-am gândit să nu car și geamantanul după mine. Pe urmă m-am și rătăcit.

– Ești singur? Nu te însoțește nimeni?

– Da, sunt singur.

„Poate ar fi mai nimenit să mă țin de omul acesta“, îi dădu prin minte lui Karl. „Unde să găsești, cât ai bate din palme, un prieten mai bun?“

– Și, colac peste pupăză, ți-ai pierdut și geamantanul! Ce să mai vorbim de umbrelă?

Omul se așează pe scaun, ca și cum încurcătura lui Karl i-ar fi trezit un oarecare interes.

– Cred, totuși, că geamantanul meu nu este încă pierdut.

– Cu credința ajungi în rai, zise omul și prinse a se scărpină cu putere în creștetul năpădit de un păr scurt, negru și des. Pe vas, moravurile se schimbă odată cu porturile. La Hamburg, hai să zicem că Butterbaum al dumitale ar fi întârziat lângă un geamantan. Aici însă lucrurile se schimbă; aproape sigur că au dispărut și el, și geamantanul.

– E de datoria mea totuși să mă duc chiar acuma sus, să mă conving, spuse Karl, uitându-se pe unde ar putea să iasă.

– Stai locului! Îl opri omul și, înșfăcându-l de piept, îl trânti de-a dreptul brutal înapoi pe pat.

– Dar de ce? întrebă Karl supărat.

Respect pentru oameni și cărți

– Pentru că e în zadar, i-o reteză omul. Peste puțină vreme ies și eu, așa că vom merge împreună. Geaman-tanul ori a fost furat, caz în care nu mai e nimic de făcut, ori a fost lăsat în părăsire de persoana aceea, deci va fi mai ușor de găsit după ce vaporul va fi gol. La fel și umbrela.

– Vă orientați ușor pe vas? se interesă Karl neîncre-zător. Ideea de a-și găsi lucrurile pe vaporul golit de lume părea convingătoare, dar, la fel de bine, putea ascunde un vicleșug.

– Las' pe mine! Sunt fochist, spuse omul.

– Sunteți fochist! exclamă Karl bucuros. I se păru că faptul depășește toate așteptările sale și, rezemat într-un colț, îl studie pe celălalt în amănunțime. Din cabina mea, unde dormeam cu slovacul, puteam privi printr-un hublou chiar în sala mașinilor.

– Exact. Acolo am lucrat eu, spuse fochistul.

– Tehnica m-a atras dintotdeauna, mărturisi Karl, urmându-și firul gândurilor. Nu încape îndoială că aș fi ajuns odată și odată inginer dacă n-ar fi trebuit să vin în America.

– Dar de ce a trebuit să-ți iei lumea în cap?

– Eh! făcu Karl evaziv și, privindu-l mai departe su-râzător pe fochist, schiță cu mâna un gest de plictis, părând a-i cere înțelegere chiar și pentru ceea ce nu-i mărturisise.

– Neîndoios, există un motiv, zise fochistul, și nu știai bine dacă îl îndeamnă astfel pe celălalt să-i explice cazul sau, dimpotrivă, îl invită la tăcere.

– Acum m-aș putea face și eu fochist, zise Karl. Părinților mei puțin le pasă de ce mă apuc în viață.

– Locul meu se eliberează, spuse fochistul și, foarte pătruns de importanța acestui fapt, își vârî mâinile în buzunare, lungindu-și pe pat picioarele îmbrăcate într-un pantalon boțit, de culoare gris-fer, din imitație de piele. Karl fu nevoit să se ghemuiască și mai mult lângă perete.

– Părășiți vasul?

– Exact, azi spăl putina.

– Dar pentru care motiv? Nu vă mai place?

– Astea sunt împrejurările; nu e totdeauna hotărâtor dacă îți place sau nu ceva. De fapt, să știi că ai dreptate – nici nu-mi mai place. Bănuiesc că intenția dumitale de a deveni fochist nu-i ceva serios, deși tocmai în astfel de cazuri riști să devii așa ceva. În ce mă privește, te sfătuiesc categoric s-o lași baltă. Dacă ai voit să studiezi în Europa, de ce n-ai face același lucru aici? Universitățile americane sunt incomparabil mai bune decât cele din Europa.

– Se poate, admise Karl, însă eu nu prea am bani pentru studii. Am citit cândva despre cineva care lucra ziua într-un magazin și noaptea studia, și care a ajuns în felul acesta medic, ba, mi se pare, chiar medic primar. Dar pentru asta îți trebuie multă perseverență, nu-i așa? Și mă tem că e tocmai ceea ce îmi lipsește mie. Unde mai pui că nici n-am fost cine știe ce elev sârguincios și mi-a fost cât se poate de ușor să mă despart de școală. Cele de aici sunt, probabil, și mai severe. Eu nu știu aproape deloc engleza.

La urma urmelor, cred că străinii nu sunt bine văzuți în această țară.

– O știi și pe asta? Atunci e bine. Înseamnă că ești omul meu. Ia ascultă la mine! Suntem noi pe un vapor german? Aparține el liniei Hamburg-America? Întrebarea e: de ce n-am putea fi oare numai între germani? De ce mașinistul-șef este un român? Îl cheamă Șubal. Să vezi și să nu crezi! Și canalia asta scoate untul din noi, care suntem nemți, pe un vas nemțesc! Să nu-ți închipui – de furie, fochistul se înecă și făcu un gest agitat cu mâna – să nu-ți închipui că mă plâng de florile mărilor! Știu că n-ai nici un fel de trecere pe nicăieri și că nu ești decât o biată secătură. Mie însă mi-a ajuns cuțitul la os! Și fochistul izbi de câteva ori în masă cu pumnul, fără să-l slăbească din ochi pe celălalt. Și doar am lucrat pe nenumărate vapoare – înșiră vreo douăzeci dintr-o răsuflare, încât îl năuci pe Karl – și m-am făcut remarcant, am fost felicitat, am fost un lucrător pe care te poți bizui, comandantii mei au fost mulțumiți, ba chiar am petrecut câțiva ani pe același velier de comerț – aici omul țâșni în picioare, dând a înțelege că acela fusese apogeul vieții lui –, în timp ce aici, pe această troacă, unde totul merge de la sine și unde meseria nu-ți cere cine știe ce, aici, tocmai aici, cică nu fac două parale, stau mereu în drumul lui Șubal, lenevesc, trebuie să fiu dat afară pentru că aș lua – auzi! – leafa de pomană. Poți înțelege ceva din toate astea? Eu unul, nu!

– Trebuie să vă apărați într-un fel sau altul! exclamă Karl cu înflăcărare. Uitase că se afla în spațiul nesigur al unui vas, acostat la țărmul unui continent necunoscut, într-atât se simțea ca la el acasă pe patul fochistului. V-ați înfățișat căpitanului? I-ați cerut să vă facă dreptate?

– Dreptate? Ia cară-te mai bine de aici, șterge-o! Să nu te mai văd! N-apuci să ascuți bine ce ți se spune și începi să dai sfaturi. Cum aș putea eu să mă înfățișez căpitanului?

Epuizat, fochistul se așează din nou, proptindu-și capul în mâini.

„Un sfat mai bun nu pot să-i dau“, medită Karl. Își zise apoi că ar fi fost mai nimerit să se ducă să-și ia geamantanul, decât să împartă sfaturi care, oricum, erau socotite proaste. Atunci când tatăl său i-l pusese în mâini, îl întrebase în glumă: „Cât timp îl vei păstra oare?“ Și uite că geamantanul acela trainic părea că s-a și pierdut pentru totdeauna. Karl se consolă cu gândul că tatăl său, orice ar fi întreprins, n-ar fi putut afla nimic despre situația lui în momentul acela. Societatea de navigație i-ar putea cel mult confirma sosirea la New York. Se întristă la gândul că nici nu apucase a se folosi cât de cât de lucrurile din geamantan; ar fi avut de mult nevoie, de pildă, să-și schimbe cămașa. Făcuse, prin urmare, o economie nelalocul ei; tocmai acum, la început de carieră, când ar fi fost normal să fie îngrijit îmbrăcat, va trebui să se arate într-o cămașă jechoasă. Altminteri, pierderea geamantanului n-avea prea mare importanță, deoarece hainele de pe el erau mai bune decât cele din geamantan, care erau de rezervă și pe care

fusese nevoie ca maică-sa să le cârpească în ajunul plecării. Își aduse aminte că mai avea acolo o bucată de salam veronez, pe care maică-sa i-l pusese ca trufanda și din care gustase foarte puțin, pentru că în timpul călătoriei îi pierise pofta de mâncare, așa că supa care se servea pe puntea intermediară îi fusese prea de ajuns. Acum i-ar fi fost de mare folos salamul acela pentru a-l cinsti pe fochist. Pe astfel de oameni îi câștigi ușor dacă le strecorei un fleac oarecare; știa asta din spusele tatălui său, care câștiga bunăvoința funcționarilor mărunți cu care avea afaceri dându-le țigări. Acum, Karl n-avea altceva asupra sa decât banii, de care – deocamdată – nu voia să se atingă, mai ales că geamantanul îi era ca și pierdut. Gândurile îi fugiră iar la el; nu putea înțelege de ce îl veghease cu atât zel tot timpul călătoriei, renunțând la somn, de vreme ce acum se împăca atât de ușor cu dispariția lui. Își aduse aminte de cele cinci nopți în care nu-l pierduse o clipă din ochi pe slovacul mic de statură ce dormea la distanță de două paturi, în stânga sa. Îl bănuia că pusese ochii pe lucrurile lui. Slovacul acela nu pândea, se pare, decât clipa când Karl, răpus de istoveală, ar fi ațipit nițel, pentru a înhăța geamantanul cu ajutorul unui drug lung, încârligat, cu care se juca sau exersa cât era ziua de mare. În timpul zilei, avea un aer destul de nevinovat, însă, odată cu venirea nopții, se tot ridica în capul oaselor și se uita cu jind spre geamantanul lui Karl. Băiatului îi era ușor să-și dea seama de acest lucru ori de câte ori vreunul dintre pasagerii cuprinși de neliniștea emigrării ignora

regulamentul vasului și aprindea vreo lumânărică, spre a descifra încâlcitele prospecte ale agențiilor de emigrare. Când apărea câte o astfel de lumină mai în preajma sa, Karl își permitea luxul să ațipească puțin; când aceasta era însă mai îndepărtată ori stăruia întunericul compact, el veghea cu ochii deschiși. Această veghe neîntreruptă îl epuizase, și iată eforturile sale duse pe apa sâmbetei! Dacă ar mai da cumva, undeva, de acest Butterbaum!

În liniștea deplină de până acum, îi răzbi în auz zgomotul îndepărtat, foarte îndepărtat, al unor bătaii slabe și sacadate; ai fi zis că sunt pași de copii care se amplifică pe măsură ce se apropie. Se adevăra, în cele din urmă, că sunt pași liniștiți bărbătești. Cei de afară mergeau, evident, în șir indian, cum e și normal pe un astfel de culoar îngust; se auzea și un soi de zăngănit, ca de arme. Lungit pe pat, eliberat de grija geamantanului și a slovacului, Karl era pe punctul de a ațipi în dulce pace, când zgomotul acelei coloane, ajunsă, pare-se, în dreptul ușii, îl făcu să tresară; înspăimântat, dădu un ghiont fochistului, spre a-i atrage într-un fel atenția.

— Este orchestra vasului, zise acesta. A cântat pe covertă și acum se întorc oamenii să-și strângă lucrurile. Acu' totul e gata. Putem pleca. Vino!

Îl apucă de mână pe Karl, scoase în ultima clipă de pe perete o iconiță înrămată a Maicii Domnului care atârname deasupra patului său, o vârî în buzunarul bluzei, își înhăță cufărul și părăsi repede cabina, însoțit de Karl.